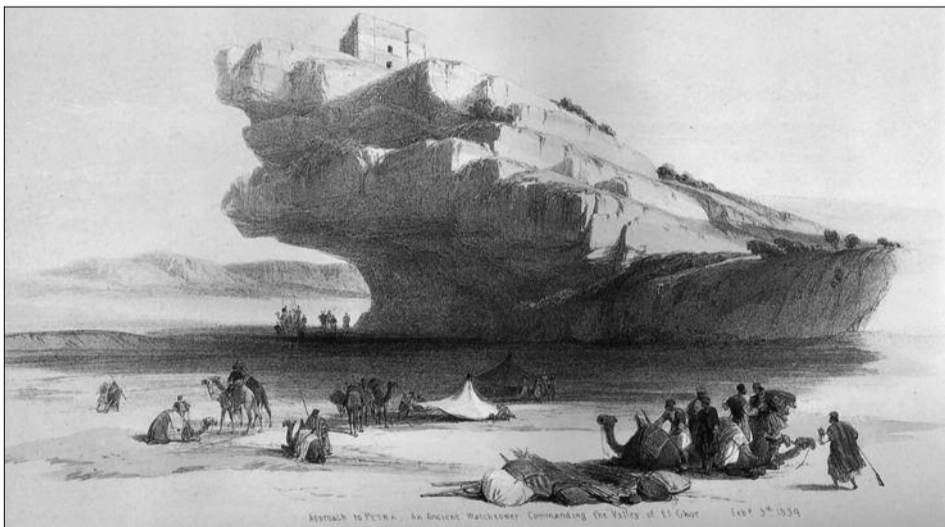

SCRIU, TUMULT

Nu spun ce scriu!
Am scris nu m-am supus!
Real scâlcu
la cât elan sedus.

Scriu
ca un jurnalist ce-și descalifică documentul
în eseuri ale vieții clar-obscur.
Scriu ca un eseist despre bisericuțe pictate
cu funcții și doctorate ale
Puterii Timpului
scriu la auzul strigătului din străfunduri
al copiilor mei Poemi arestați –
strigăt în ghearele de suferință ale pustiirii
Existenței calcinate.
La început a fost scrisul pentru ca apoi să
vină,
obiect de obiect, așteptările ca niște
ierburi ale secerișului neîncetat;
altfel, bălăriile de zi cu zi mi-ar fi
îmbălsămat și suflet și trup și timp
și lucrurile toate ce-ar mai fi fost
de lucrat.
Scriu pentru a colabora cu Dumnezeu în
subsidiarul
oricărui adevăruri și înțelesuri biblice
scriu pentru ca în fața bestialelor timpuri
omul
să mai însemne măcar cât o floare
de pădăie.
Scriu pentru miracolul acelei nopți din care
te poți trezi ca și cum ai muri de dorul
unei supraîncălziri a ADN-urilor
interumane
scriu pentru a-mi bandaja durerea la
picioarele
oricărui om și patrupele în destin
abandonat
scriu pentru a pune capul lui Ioan
Botezătorul
pe trupul de sacrificiu al națiunilor

—> cîini și pisici. Doar melcii – nu. Și cum
stăteam pe bancă, în grădină, pe-un copac –
un melc! Eu am tresălit, de emoție, însă ea nu
s-a arătat încântată: e, de vreo doi ani, o
adevărată invazie de melci! Mănîncă frunzele,
florile, tulpinile, care se ofilesc, se chircesc, se
usucă. Îi culege, împreună cu un grădinar, și-i
duce – unde să-i ducă? – pe un teren viran de
peste drum. Aceiași, sau alții, vin îndărăt, le
place grădina, via, livada. Traversînd șoseaua
– mereu aglomerată – mulți sînt striviți de
mașini, dar ajung destui, ca să-i devasteze
micul ei rai... *De ce nu-i comercializați?* le zic,
în glumă. La plural, întrucît, după vreo oră cît
ne-a lăsat singuri (!), a venit și domnul. Un
domn civilizată, aproape taciturn... Constat (în
gînd) că, în trei, nu prea avem ce vorbi. La
filatelie nu mă pricep, iar de șah (ne
propusesem, cu vreo 7-8 ani în urmă, la
telefon, "să tragem" niște partide) nu mai pare
interesat. Nici eu, de fapt... Ca să înviorez
atmosfera, povestesc cîteva *întîmplări cu
scriitori*, spun, anume, niște
epigrame/catrene mai... decoltate (Păstorel,
Lesnea), ea rîde spontan (și firește), *domnul*
abia dacă schițează un zîmbet... După prînz

scriu pentru Tine Dumnezeule ca să te pipăi
în măruntaiele Raiului și-n adâncurile
humii –
exiști, da, exiști, și-mi spui: scrie,
nevrednicule, scrie
neispășitule, scrie neîmprecopsitule, scrie
puternicule, scrie orișice în afară de
poezie, scrie și iar scrie.
Și eu scriu, scriu sine die, scriu post
scriptum, scriu
post mortem, scriu în derădere, scriu
să înving Moartea naturală, Moartea
absurdului și Moartea pre Moarte –
și când mor să mor pe nerăsuflăte, și iarăși
să mă
mai nasc, dacă și când se mai poate.
Și iarăși mai scriu, scriu să nu mai aud în
veci vecilor
de poeți cu pixurile în erecție după
tinerețea pieilor de poetese îmbătrânite,
și nici de poetese cu labiile-aprinse
după critici de întâmpinare și de
recunoaștere universitaristă, să nu mai aud.
Scriu ca și cum m-aș trezi după o evadare
purgatorie
dintr-un Exil nici interior, nici exterior,
nici al meu și nici al vostru;
scriu pentru ca ierburile să crească, florile
să înflorească,
pomii și poemele să rodească – armonie
între
Univers și Humă să fie, Invidie și Dușmănie
și poftă de-navuțire animalică să nu mai fie,
să văd cum Soarele din noapte poate răsări,
să văd
cum Luna e bezna în care se poate trăi
și până la Moarte să tot învăț a trăi și muri.
Și mai scriu pentru ca lupta dintre Corbii
Puterii
să nu strivească viermii Pământului –
să lupti în pofida neputerii de-a lupta cu
Puterea, Tu,

un non grata al Timpului tău, să lupti
să scoți Puterea afară din Timp, să lupti!
Și încă mai scriu pentru a mă îngropa în
scrisul
de mornânt al Tăcerii, în scrisul tumult –
și încă mai mult – pentru a mă aservi
privilegiului de a trăi
de parcă n-ar mai fi scris pe pămînt.
Scriu cu gândul că într-o bună zi voi zbura
spre cer
ca o dronă din care voi lovi la punct fix
Destinul corupt, necopt și incult, când totul
nu va mai fi decât un Tumult idealist al
mulțimilor mute și-al celor nevăzute
cum la fel de mută și incultă promisiunea
celeia de-a doua
Învieri a lui Christos pentru cei 144.000
de Aleși – unicamerale sau bicamerale, după
cum Puterea va vrea.
Și tot mai scriu pentru a mă usca de mîlul
viermănos
al umilinței
precum o iarbă și-o floare își vînd fecioria
pe-o
ambetată Rază de Soare.
Scriu olograf pentru a-mi flagela degetele în
nimicnicia
Puterii Sacre –
Puterea de a ucide
Puterea de a judeca strâmb
Puterea de a te strâmba la Popor
Puterea de a te substitui unui Popor
Puterea Poporului de a fi lui însuși
un mic Dumnezeu.
Scriu întru irosirea Timpului de capul meu,
întru Nimicul
în care mă vreau și iarăși Nimicul
de la capăt să-l vreau.
Scriu – un leit motiv al vieții lângă alte o
mie și una
de motive ale Absurdului, Haosului,
Încercărilor Ființiale, ale irosirii
Christice ca act final.
Atât de cumplită e aura poftei de scris
precum ai da
chiar nemurirea pe-o ultimă-ntrupare.

O, Doamne, eu de-aș putea doar să-mi
răscumpăr
întreaga insolvență a Timpului pentru care
m-am vîndut
și viața s-o scriu de la-nceput – punct cu
punct.
Și asta nici c'-ar fi prea mult
după atîta tumult.

Nu spun ce scriu! Am scris nu m-am supus!
real scâlcu la cât elan sedus.

(saramură de pește! - mi-a plăcut la nebunie),
domnul se retrage, fără a improviza vreun
pretext. Aproape imediat mă retrag și eu
(chem taxiul), masa și căldura amiezii m-au
moleșit, m-aș culca – ea îmi spune că există în
grădină un pat confortabil, unde se poate
dormi dar, nu știu de ce (sau știu?) simt
nevoia să mă... întind între pereții mei...
...I-am dat *Exerciții de neuitare*, atrăgîndu-i
atenția că e vorba și despre ea acolo, undeva.
Mai bine tăceam. Sau reciteam acel episod.
Sau nu-i ofeream cartea.
Peste vreo două zile, m-a pus (telefonice) la
punct: *Doar asta ai reținut tu, din tot ce-a fost
între noi?! Recunoasc, m-a prins descoperit.*
Și chiar are dreptate. Dar, încerc să mă salvez:
*Am vrut să te protejez, zic, n-am dat
amănunte, ca să nu fii recunoscută... Rămîne
poezia, care spune mult mai multe..., care
spune totul... Și ea: Da, e adevărat, poezia...
Dar din proza aceea, tocmai asta lipsește:
poezia.*
Hm. Am reușit să o supăr și pe ea. (8 iulie)
În anii precedenți, la Dorna sau la Humor,
"răcorindu-mă", am scris cîteva zeci de pagini
de jurnal, cîteva poezii... Răsfoind acum bloc-

notesul, nu găsesc, din vara acestui an, decât
două însemnări.

5 sept. 014.
Cînd vei veni, să bați în perete,
se vor deschide unul după altul
pereții casei și ne vor cuprinde
pe-amîndoi, pentru somnul fierbinte
.....
.....
vom juca jocul de-a întîmplarea
sau alt joc –
de-a ascunsul,
trăgînd perdelele, să nu se vadă
pe care îl înecă întii plînsul...
.....

**fragment dintr-o poezie, de care mi-am
amintit, brusc, astăzi. E, probabil, de pe la 25
de ani. (Mai degrabă, zic azi, 20 dec., e din
perioada în care am cunoscut-o pe Rodi) Nu
o am nicăieri (deși e posibil să fie prin cine
știe ce caiet rătăcit...), n-am publicat-o.
Oricum, era mai lungă, mai "rotundă", dar
nu-mi mai amintesc alte versuri.
Ce chestie! Nu mi-am amintit-o, pînă azi,
niciodată!*

**Și iarăși mai
scriu, scriu să
nu mai aud în
veci vecilor**

**de poeți cu
pixurile în
erecție după**

**tinerețea
pieilor de
poetese
îmbătrânite,**

**și nici de
poetese cu
labiile-aprinse**

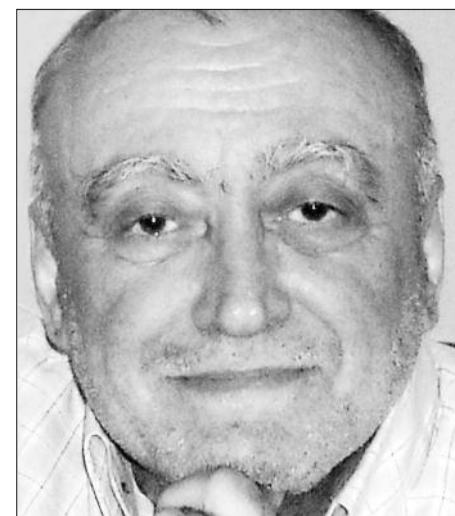
**după critici de
întâmpinare și
de**

**recunoaștere
universitaristă,
să nu mai aud.**

NICOLAE ROTARU - 65

Fost ofițer de transmisiuni în Jandarmerie (azi, rezervist cu grad de general), jurnalist profesionist (fost director al revistei *Pentru Patrie* editată de MAI) și profesor universitar dr. (angajat la Universitatea *Hyperion*), scriitorul **Nicolae Rotaru**, membru al Uniunii Scriitorilor din România, al Uniunii Ziariștilor Profesioniști și al Cercului Rebusist Club XXI București (n. 28.03.1950, în comuna Leordeni, județul Argeș, al căror Cetățean de Onoare este) e omologat de trei concursuri de debut drept:

romancier (Ed. Eminescu, 1982), poet (Ed. Cartea Românească, 1984) și povestăș (Ed. Facla, 1985). Până la 65 de ani a reușit să publice peste 100 de cărți de beletristică (epică, lirică, pamflet, eseistică etc.), dar și literatură de specialitate (comunicare, psihosociologie, management etc.), în prezent pregătind romanul generațiilor de duși și rămași din lumea rurală (*Satul de sub sat*), pe care vrea să și-l aducă în dar, cu ajutorul Editurii ANIMV, la rotunjirea celor 13 luștri de viață.

DIN MORȚI STRĂMOȘI

Vestita glumă „morții cu morții, viii cu viile”, cu precizarea „vii nobile”, adică „vii de viță”, respectiv „vițe-de-vie”, mi-a tradus-o, după ce am citit romanul „Viii și morții” al lui Tolstoi, un căprar precum Armăsăreanu.

Căprar fruntaș, cum îi ziceai tu, domnule sergent de front, Costică Trucală, catalogându-l în raport cu căprarul căprar, pe care-l considerai pe moșul celălalt, nea Marin Schiopu zis Sis-la-deal, a cărui cornută păștea slobodă, nu ca a lui Nabucodonosor Mătăsăreanu pe care o ținea mereu legată de coarne cu o frânghie lungă cu care era încins, la celălalt capăt, păstorul precaut.

Cei doi oșteni ai căprăritului s-au retras pe Curmătură, după ce au avut, fiecare, la fel ca-n cântec, câte un dric la poartă tras de cai mascați și-nsoțiți de jelete ale bocitoarelor tocmite și plătite de farfuza de noră a bătrânului cu un plămân și de Dolfa, nevasta de Veselești, a veneticului de la Grivița Roșie care se mutase, să moară, acolo, pe Valea Seacă.

S-au retras și s-au înregimentat, tu, tată, ziceai s-au încartiruit, la flancul stâng al cimitirului Călugărița, în rând cu moașa Florica și cu Orbani: Lilă-Lole, ta-su Orban, gardistul sfatului popular, și Nunuța pecerista, nevasta lui știută drept limba lui Negulici milițianul.

Nu-i vorbă că după ei, dar nu înainte de soții Găjgan – Siveica și Tilici – și cuplul Hornă – Manda și Tită, ai plecat și tu, urmat de Cocodica și Fane Baltac. Acum nu vă mai certați, că așa te-am pomenit, tată, râvnitor la brazda de pământ ciupită de la vecini și pe care o rostogoleai cu plugul către lotul tău. Pământul în care v-ați integrat (se poate spune și dezintegrat!) nu mai poate fi motiv de ceartă. Are fiecare mormânt atât cât îi trebuie. Nici măcar nu vi s-a-ntâmpat, ție și vecinilor din susul Văii, cum a pășit cazangiul ruralizat Mătăsăreanu, pentru care au demontat sicriul și l-au reclădit în curte, iar în cimitir, groparii care i-au luat măsura după ce au golit câteva ciocane de rachiu, au trebuit să lărgească garsoniera de pământ sub privirile asistenței și a lui popa Chițu cel glumeț, zis Ion Creangă care i-a ținut pe toți martori, că defunctul ce nu vrea să se înhumeze e posibil să se facă strigoi și să-i cheme la el pe cei care au fugit de la groapă. Mai ții minte momentul, tată, că de la tine-l știu, fiindcă eu eram în lumea largă cu căprarii și soldații mei, să apăr țara de dușmanii care, între timp, au devenit prieteni chemați să ne dea o mână de ajutor pentru a progresa și noi? Păi ce, numai tu să-ntorci armele contra foștilor prieteni, devenind frate cu dușmanul? Dacă voi, veteranii, v-ați luat tălpășița spre tranșeele lui popa Chițu, noi cei rămași am pus-o de o revoluție, l-am trimis pe lumea cealaltă pe Ceaușescu și am desființat orânduirea cea mai dreaptă și mai umană, cum era caracterizat comunismul, înlocuind-o cu „cea crudă și nedreaptă, ce lumea o împarte în mizeri și bogăți”, cum zicea Eminescu orânduiri capitaliste.

Așa am tras, astfel am ajuns. Am vrut libertate, avem libertinaj. Am scuturat dictatura, avem haos. Am desființat legea

pumnului, am instaurat legea junglei. Poate, la voi acolo, tată, trăiți după vechile obiceiuri. Poate nu există o democrație a morților, ci o dictatură a sfinților, care se știe ce fac în drumul către Dumnezeu. Oricum, drepturile omului, și la voi, depind tot de noi. Dreptul la moarte, la înhumare, la pomenire, la un colac și o lumânare noi îl asigurăm. Dacă nu uităm, dacă ne dă inima ghes ori dacă ne lasă portofelul. Celelalte drepturi și libertăți – de a ajunge ca suflete pribegi, în rai, căci ca biete moaște sub cruci ce putrezesc ori ca să nu se deterioreze, sunt furate și valorificate de întreprinzători particulari! – nu mai depind de noi, rămași. Fiind la un loc cu popa Chițu (paroh modest acest Ion Creangă de Adâncata, nu ca urmașul, care și-a făcut mausoleu, în loc de mormânt, în afara cimitirului, chiar la ușa dinspre pădurea de cruci a bisericii!) are cine să vă organizeze viața de apoi. E tot acolo și Lica ori Vuță, plus Aurică Belmeață și doamnele Dobrescu, Popescu și Tureac, dacă vreți să vă continuați studiile. Tu tată, ai murit și n-ai reușit să treci de clasa a cincea! N-ai reușit să scrii istorie personală, ca să mă refer la obiectul predat de doamna Tureac, cu toate că ai scris, cu gloanțe și sânge, istorie națională. Chiar internațională, c-ai luptat și peste graniță contra lui Hitler.

Apoi, vă puteți organiza petrecerea instructiv-recreativă a timpului liber, cum se zicea pe vremea rușilor. Bănuiesc că aveți timp liber berechet. Pentru îmbucurarea sufletelor. A duhurilor vieții căci, nici nu înțeleg cum poate ajunge cineva în iad, unde îi e pus trupul bătrân la fiert pe pirostrie în cazanul cu smoală, de vreme ce acest trup îl găsim mâncat de pământ, rămas doar câteva oscioare amintitoare de cel dus.

Dac-ai fi învățat și restul de carte și dacă ai fi avut liceul la bază ca prietenul tău de alimandroc și director al meu de „elementară”, dragă tată, ai fi înțeles ceea ce vreau să spun în continuare. Cât fumezi tu o țigară, m-adresez lui Vuță și lui Belmeață, că ei știu cei aia fizică.

Cică la Universitatea din Liverpool, un prof a pus următoarea întrebare:

Unul dintre testați a scris (americănește, adică fără diacritice, cum se scrie acum, astfel că român e tot una cu roman, iar expresia noi suntem fete de școală, devine, în limbajul internaționarilor “fete de-o scoală”) o altă explicație din care rezulta următoarele:

Mortală glumă nu? Cunoscută, înțeleasă și apreciată de iubitorii științelor exacte. Eu, ca falit al mate-fizicii predate de Ilie Elefantul la Gănești și al electronicii parcurse sub supravegherea inginerilor cu epoleti la Sibiu, nu mă declar entuziasmat de text. L-am reproduș pentru domnul Vuță care mi-a lungit urechile cândva.

Dar, gata cu divagațiile. Vorba mamei: am început și deveghez ca dementul de Dumitru, băiatul lui Cotaloe, care nici nu știe unde e îngropat ta-su, vecinul tău de plai. Acum nu e mai puțin adevărat că nici tu nu prea știai unde era mormântul lui taica-mare Tudorache, înhumat devale, la gardul cu

uluci lipsă și sub nucii culeși de Basalangă, nu cum ar fi trebuit, lângă nevasta lui, mamă a ta și maica-mare a mea, fiindcă Gheorghiu Trucală a lăsat cu suflet să fie așezată lângă fiii ei și frați ai tăi, morți amândoi de tuberculoză, la vârsta însurătorii, necum lângă cel cu care i-a și te-a făcut.

Dar tocmai ce spusei: gata cu divagațiile. Să revin la „morții cu morții, viii cu viile”.

Eu, cum știi, întrucât sunt certat cu viile – podgorii (strugurii atentează la glicemie, iar sucii lor fiert dăunează la scăfârlie!) mi-am abdatat preferințele pentru sinonime. A, nu știi ce-s sinonimele! Adică o femeie vie, două femeii vii! Acum, bineînțeles că înțelegi, fiindcă, precis, ți-a apărut în fața ochilor sufletului Mia Găițoia și celelalte Eve din Glodu, Ciulința, Bântău sau Ciocești. Ei, bine, și eu, ca așchie, nu puteam sări departe de trunchi. Am pe listă cu numeroase vii tinerele și dorințele de-a cădea în păcat. Eu ca eu, dar să-l vezi pe nepotu Costin care și-a lăsat nevasta luată cu cununie pentru statutul de fluture zburător din floare în floare.

Lasă că-ți mai spun eu detalii dac-ai să vrei chiar când o să beneficiezi de „vorbitor”. Chiar așa: cimitirul ăsta e un fel de pușcărie. Ai care vin în vizită, neamuri sau curioși să se documenteze ca să scrie o carte despre așezările de sub așezări, pot fi considerați ca sosiți la ...vorbitor. Mai ales cei și cu precădere cele care se-așează lângă cruci, aprind lumânări și candelile, tămâiază și curăță mormintele, dar și vorbesc cu cei plecați, îi pun la curent cu ce mai e pe afară și-i întrebă de ...sănătate.

Când voi veni într-o asemenea vizită o să-ți spun mai multe. Dacă-s urgențe, știi calea: mă lași să ațipesc și-mi apari în vis!

Cu viile, dar mai ales cu via de viță altoită (urban de suburban fost rural!) care-i Catela pe care o-nsoțesc destul de des la Obligați via Adunați. Ea are „vorbitor” mai des cu ai ei (și ai mei) dispăruți cazați în semi cavoul de sub salcie și din vecinătatea liniei ferate. Apropos de asta, aici aleile, mai multe ca-n Călugărița, par niște peroane, iar șirurile de morminte parcă-s trenuri trase într-un triaj. Sunt și garnituri ce par trase pe linii moarte.

La ceas de sfânt Dumitru ori la ziua Arhanghelilor Mihail și Gavril, mersul prin triajul Adunați mi se pare deplasare a unei locomotive vechi din pricina aburilor pe care-i scot pe gură. Pufăi. De bătrânețe și de frig. Dovadă că am sufletul la purtător, că nu mi-a ieșit să pribegească pe cine știe ce coclauri paradisiaco-infernali.

Privite la ceas de inserare ori pe vreme de ceață, unele morminte (nu cavourile ca niște cazemate de piatră!) par niște torturi aniversare. Glazura de ierburi și flori atinse de brumă, dar mai ales lumânările aprinse le fac să semene cu astfel de prăjituri ale cântecului „Mulți ani trăiască”.

(Iarăși te-am neglijat, prietene Arinescu! Nu-i mai puțin adevărat că nici tu nu te-ai învrednicit să dai un semn de viață, să-ți exprimi dorința de a-ți prezenta evoluția textului. Mai e puțin și o să-ți parvină —>

Eu, cum știi, întrucât sunt certat cu viile – podgorii (strugurii atentează la glicemie, iar sucii lor fiert dăunează la scăfârlie!) mi-am abdatat preferințele pentru sinonime. A, nu știi ce-s sinonimele! Adică o femeie vie, două femeii vii!

aniversare

ÎNTÂLNIRILE OARBE

La ora șapte, în fiecare dimineață, îmi plimb câinele. Peste o oră, vecinii mă vor vedea în compania celor cinci pisici, iar la ora nouă voi conversa cu papagalul, până se va trezi șarpele cel leneș. Sunt un artist, un scriitor, de aceea mi-am cumpărat și o maimuță hazlie. Dacă soția mă suportă? Cred că da, deoarece ea pictează și ne separăm în gusturi, idei, artă. În ceea ce mă privește, eu nu pot scrie fără să experimentez. Dacă un personaj mănâncă un măr, eu trebuie să-l mănânc înainte. Descriu o diaree? Musai să mi-o provoc și mie. Da, e greu, dar totul devine pasionant.

Uneori realitatea o ia înaintea proiectelor mele și mă influențează. Eram în tramvai, când a urcat un om murdar, care putea îngrozitor. Ideile de umanitate s-au risipit, călătorii vomau sau își acopereau nasurile. Nimeni nu i-a adresat vreun cuvânt. Apoi am văzut că în sacoșa puturoasă era un purcel nespălat. În seara aceea tocmai mă duceam la teatru cu un scop precis. Era un personaj în cartea la care lucram de zor – un pasionat de spectacole – care urma să facă infarct în timpul piesei. Aveam un loc la capăt de rând. Cum a început actul doi, mi-am lăsat capul spre stânga și am scos un sforăit demențial. Vecinul meu s-a dus la plasatoare, rugând-o să-l scoată

afară pe „babalâcul alcoolic”.

La noapte voi dormi în fața ușii, pe holul friguros, spre profitul altui personaj. Până atunci mă joc cu maimuța prin bucătărie. E palpitant cum varsă piperul, iar eu îl elimin cu aspiratorul, până nu vine nevasta. Maimuța a scos găscă din congelator, a vărsat sosul cu ceapă, a aruncat mingea în vaza plină cu flori, a spart televizorul, apoi a făcut pipi pe rufe din baie. Cum să te plictisești, când desface hârtia igienică și decorează interiorul cu rotocoale perverse?

Am lăsat la urmă partea cea mai grea, mai întunecată: descrierea unui adulter. Am determinat-o pe soția mea să-mi pună coarne, să știu descrie un tâmpit abulic. S-a lăsat greu convinsă, însă mai apoi a acceptat să fiu de față... hai să nu fim pudibonzi, ci cu deschidere dreaptă spre calea înprospătării cuplurilor. Mă deranjează puțin faptul că nevasta mă întreabă zilnic dacă nu mai descriu încornorați. Cică ea e dispusă să-și neglijeze munca pentru a mă ajuta pe mine. Zice că nu trebuie să fiu gelos, întrucât întâlnirile ei cu diverși masculi sunt oarbe, fără sentiment, ci cu simțul datoriei conjugale până la epuizare.

ALEXANDRU JURCAN

Translated by PROCOPIE CLONTEA

Amurg violet

de GEORGE BACOVIA

Amurg de toamnă violet ...
Doi plopi, în fund, apar în siluete
— Apostoli în odăjdii violete —
Orasul e tot violet.

Amurg de toamnă violet ...
Pe drum e-o lume lenesă, cochetă;
Multimea toată pare violetă,
Orasul tot e violet.

Amurg de toamnă violet ...
Din turn, pe câmp, văd voievozi cu plete;
Străbunii trec în pâlcuri violete,
Orasul tot e violet.

Violet Sun - Setting (1916)

By GEORGE BACOVIA

Autumn violet sun - setting ...
Two distant poplars expose their silhouette;
Apostles wear stoles of colour violet
And violet's the town dreaming.

Autumn violet sun - setting ...
A lazy crowd fills the avenue ,
coquette ;
And they all seem dressed in colour violet ,
And violet's the town dreaming .

Autumn violet sun - setting ...
Long-haired chieftans loom far
where the sun has set ;
Hosts of fore - fathers pass
dressed in violet,
And violet's the town dreaming .

—> în întregime! Sunt curios să-mi spui ce și cum. Pupici pentru cei mici!)

În fine, un apel telefonic. E cel așteptat. O vie de viță studentească mă invită la o petrecere mortală. Nu, nu e vorba de răposatele Buburuza-Ruza sau Lăcustrița-Tița pentru uciderea cărora peștele Garoy Spaniolu stă la răcoare fără drept la „vorbitor” sau la pachet. Nici Raisa cea abia despărțită de parlamentarul Zăprea dovedit infractor și condamnat ca atare, nu era, fiindcă fata camaradului Pricopie Fiereanu din ACSUP își petrece efervescențele și-și risipește talentul erotic prin cluburi gen *Maxy-Sexy* cum era cel pe care l-a condus cândva în strada Poiana cu Platani, dar în cu totul alte circumstanțe, undeva în Monaco.

Nici măcar Vanda Prișache de care nu mai știu nimic de când m-a invitat la pomenirea de șapte ani a tatălui său și coleg de *decembriadă* al meu, Mișu Prișas, sacrificat ca și decanul Eros Pușcălu, pe altarul *legisului* și voinței Imperatorului Celest. Tată vitreg ce i-am fost, cu acces la nuri și drept de intimitate acordat în vila ei din Dobroești, după încheierea drumului în doi cu motociclistul răpitor de demnitari Gil Neagu, nu m-am mai interesat de „fiica” mea brunetă și focoasă. E drept că nici ea, dar nu mă pot plânge de singurătate cu jinduire erotice.

Via care mi-a telefonat acum e Dany Piotr, poetesa fostă masterandă, care se interesează de „stimabilul” (adică eu) fiindcă a văzut, postate pe *Facebook*, evenimentele culturale cărora le-am fost artisan, erou, martor sau autor și de la care ea a lipsit motivat, din pricina plecării spre lumea cealaltă a bunicului. M-a sunat să mă invite la un ceai cu biscuiți și cu urmări. Momentul e unul romantic. Zic e fiindcă s-a mai produs. Făptura metaforei este o Ana pe care aș zidi-o în poeme pentru pomenire, dacă între noi n-ar fi atâtea revelioane diferență.

O să-i răspund când ne vom vedea, când o să pot, când o să poată și când o să se poată. Sfânta treime a înțeleșurilor, trioul circumstanțelor unei întâlniri de „afaceri” dintre un bătrân și ...nepoata sa dispusă să

pice la așternut, cum îmi sună în auz sintagma dintr-un descântec al maichii-mari. Să pice sau nu, ca piatra ce a fost a devenit stâncă! Mare, rece, tare!

Eu aștept un mesaj din partea unei prospături care dorește s-o testeze și să-i spun dacă poate candida la examenul de admitere în Academia Bravus. I-am spus deja că testul poate căpăta diferite conotații erotico-sexuale și că prima calitate a celor ce aspiră la statutul de învățacel cu epoleți ascunși o reprezintă discreția. După ce i-am împuiat capul (că e greu, că rigoarea, *cazonismul*, orele exacte obligatorii, subordonarea, privațiunile, restrângerea libertăților etc.), ca s-o dezarmez și după ce am adăugat că înălțimea (este cu un centimetru mai scundă decât standardul stabilit de mine), greutatea (e cu vreo trei kilograme mai durdulie decât cere același ...standard), dicția, auzul, vederea perfectă (în condiția în care ea poartă ochelari cu dioptrii multe) și semnele particulare (ea are niște alunițe din naștere într-un loc mai puțin vizibil) reprezintă puncte care se verifică atent, tot n-am scăpat de dorința de a o testa. Chit că i-am spus (mai ocolit, dar persuasiv) că va trebui să se dezbrace nud ca să-i verific unele dimensiuni și să studiez acel semn particular. „E posibil, am zis, ca văzându-te așa, cât par eu de bunicul, să-mi amintesc că sunt bărbat și să nu mă pot abține dacă ochii văd, inima cere. Asta e și o notă bună pentru tine: adică n-ai probleme în privința criteriului estetic, care este ultimul pe lista cu cerințe, dar este...”

„Sper să-l trec. Cu condiția să fim acolo și să știm doar noi despre asta”!

„Bine: atunci sună-mă când poți și când se poate. Eu după amiaza pot și se poate mereu,” am conchis după tipicul cunoscut.

„Vă sun peste cinci sau șase zile. Nici eu nu vreau să risc...”

Era clar: a înțeleș tot ceea ce ...s-a înțeleș. M-am pus pe așteptat să treacă acea săptămână a patimilor, în care am cântat „a ruginit frunza din vii, pe Eliade între Vii și te aștept, fată să vii, mort de-a afla de știi să-nvii!”

Stare de stare în reluare. Ca-n viață și ca-n romane. În alte companii, însoțiri, evoluții. Apropos, de asta, dintre cărțile pe care le-am scos în lume – *Luvrul meu de mucava* – cel mai mare succes a avut una despre care am spus că descrie aventurile sexy și mai mult decât atât, la care se dedă autorul-narator, un profesor burtos, chelios și bătrân care sencurcă bine cu studente și masterande. Dacă asta e cheia succesului cum să nu recurg la formula (în reluare) a viului cu viile?

Am zis *Luvru* de cărți gândindu-mă la suta de volume care alcătuiesc palatul meu regal, într-o geometrie variabilă, futuristă, eșalonată și completată în timp. În loc să dăruim „hidoșenii” anterioare, am renovat, reluat, parodiat, completat. Ca un veșnic rateur de Nobel de la noi, promovată de cine nu trebuie, care și-a scris niște cărămizi narcisiste intitulate și ciudat (orbitor) în trei părți subintitulate: aripa dreaptă, corpul și aripa stângă, gândindu-se pesemne, la inger, fiindcă personajul (celest) e la modă, dar un critic (cu greutate) care-l taxează pe autor se referă la anatomia altui zburător, unul vizibil și efemer: fluturile, insectă cu aripi și corp sexual. Cel vinovat de apariția omizii. Chiar și a Mamei Omida!

Aripile mele (volumele vreau să zic, între care unul pentalingv, de haiku-uri, se cheamă „Aripi de hârtie”) sunt materializări terestre, chit că pot ajuta zborul invizibil ca sufletul călător. Aripi de palat, de muzeu, ca și aceste două cvartaluri numite cimitirul rural Călugărița și cel suburban Adunați. Corpul între care se întind pe pământ acoperind subpământul cu foști viețuitori îl reprezintă eu. Eu spre care se adună fluid de acumulari și către care mă îndrept eu însumi, cel risipit prin ani și revenit la matcă după atâtea umbrelt.

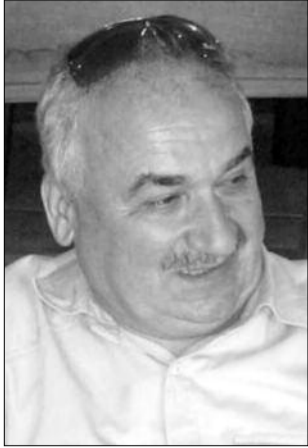
Vi se pare uz și abuz de patetism? Scuze, dar nu asta am intenționat. Am vrut să eschivez banalitatea redundantă a întâlnirilor mele (plicticoase) de afaceri (sexoase) cu făpturi (frumoase). Podgorean al amorului cucerind viile vulpi din vie. Cele ce n-au ajuns la struguri și au zis că-s acri. Știți povestea din moși strămoși. Din morți strămoși!

La noapte voi dormi în fața ușii, pe holul friguros, spre profitul altui personaj. Până atunci mă joc cu maimuța prin bucătărie. E palpitant cum varsă piperul, iar eu îl elimin cu aspiratorul, până nu vine nevasta.

A.J.

Era clar: a înțeleș tot ceea ce ...s-a înțeleș. M-am pus pe așteptat să treacă acea săptămână a patimilor, în care am cântat „a ruginit frunza din vii, pe Eliade între Vii și te aștept, fată să vii, mort de-a afla de știi să-nvii!”

litere

Altfel despre generația '80

CONȘTIINȚA GENERAȚIONISTĂ LA MATURITATE

În 1983 apărea volumul de proză scurtă *Desant '83*, volum ce reunea creațiile tinerilor scriitori optzeciști grupați în jurul cenaclului *Junimea* păstorit de profesorul universitar și criticul literar Ovid S. Crohmălniceanu. Era o primă dovadă vizibilă, consistentă, a unei conștiințe de grupare literară, a ceea ce avea să se numească imediat generația '80. Sau numele i se și pronunțase deja, nu-mi amintesc exact. Era și un prim act de consacrare a generației, care, până atunci se înfiripase în jurul insolitei gazete de perete *Noii* și se coagulase în cenaclul *Junimea* în anii '70. Antologia a fost, fără îndoială, o apariție salutară, o primă tentativă colectivă de schimbare publică a paradigmei, un răspuns la apel și o evidență ca de catalog a noilor nonconformiști. O prezență relativ numeroasă și o înregistrare a autorilor ce publicaseră deja volume individuale erau alte aspecte relevante ale volumului. Trecuse un deceniu de la semnalul „noilor” și, între timp, câțiva reușiseră să iasă la lumină, în special, dacă nu exclusiv cu concursul Editurii „Cartea Românească”: Mircea Nedelciu și Constantin Stan debutaseră în 1979 cu volumele *Aventuri într-o curte interioară* și *Carapacea*, Sorin Preda publicase în 1981 *Povestiri terminate înainte de a începe*, iar Gheorghe Crăciun *Acte originale/ copii legalizate* în 1982. Tot în 1983, anul „desantării”, George Cușnarencu și Nicolae Iliescu debutează cu volumele *Tratat de apărare permanentă*, respectiv *Departa, pe jos*, în timp ce Mircea Nedelciu publică a treia carte, *Efectul de ecou controlat*, căci a doua apăruse deja în urmă cu doi ani, e vorba de *Amendament la instinctul proprietății* (1981). Gheorghe Ene și Gheorghe Iova vor apărea cu primele volume abia în 1992: *Întrearea în Europa sau târfa și șterarul* și *Texteiova*. Prezent și el printre „desanțiști”, Emil Paraschivoiu publica în volum, la diverse edituri, numai traduceri, și tot așa până la momentul '98, cu mult ulterior.

În contextul politic și cultural al întunecatului deceniu nouă se întâmplase ceva neobișnuit. Un grup de scriitori ajunși la 30 de ani voia să impună discret dar radical, o nouă formulă literară, care să submineze canoanele vechii literaturi și directivele de partid. Nemaținând cont de delimitarea rigidă în genuri și specii – roman, nuvelă, schiță, povestire etc. – dar nici de stiluri și structuri tradiționale vetuste, noii scriitori deconstruiau, neexplicit la început, sau, în orice caz, nu cu mare tam-tam, limbajele literaturii oficiale, îi evitau teme și nu mai voiau să audă de personaje, cu trimitere la vestigiile eroi ai realismului socialist. Cu alte cuvinte impunerea acestui nou model comporta și o raportare polemică, „noii” făcându-și simțită prezența, aparent pașnic, chiar imediat după tezele ceaușiste de la Mangalia, din iulie 1971. Pe atunci aceste intenții rămăneau voalate pentru profani, deși cerberii regimului ceaușist au mirosit ulterior pericolele. Gheorghe Crăciun este cel care consemnează, într-un text intitulat *O inițiativă eșuată*, că „În toamna lui 1982 colocolui de literatură tânără de la Buzău speriașe «organele» prin libertatea discuțiilor și virulența textelor citite. O dezbateră a revistei «Orizont» din prima jumătate a anului 1983 în legătură cu noua generație de prozatori îi făcuseră deja pe mulți responsabili cu «ideologicul» să cadă pe gânduri. Apăruse *Desant '83*, carte desființată de Mihai Ungheanu într-o lungă cronică din revista «Luceafărul», începuseră atacurile violente în revista «Săptămâna» la adresa cărților noilor veniți. Grație binecunoscuților săi mercenari, partidul devenea încă o dată vigilent.” Elocvent, nu-i așa?

O inițiativă eșuată este un text explicativ al lui Gheorghe Crăciun referitor la ratarea apariției unei antologii a tinerilor prozatori optzeciști, intitulată *'83 proiect de flux*, coordonată și îngrijită chiar de autorul *Actelor originale*.... Ea ar fi venit probabil concomitent cu antologia alcătuită de Ovid S. Crohmălniceanu – *Desant '83*. Din motive în primul rând ideologice și apoi financiar-economice „proiectul de flux” preconizat de Gheorghe Crăciun nu a mai apărut. Semantica titlului trimitea, cred, la o idee a lui Gilles Deleuze după care totul se rezumă la fluxuri și la întreruperi de fluxuri. Din proiectata antologie ar fi făcut parte câteva zeci de tineri prozatori,

dintre care unii apăreau în *Desant '83*: George Cușnarencu, Gheorghe Ene, Gheorghe Iova, Nicolae Iliescu, Mircea Nedelciu, Sorin Preda, Constantin Stan, Hanibal Stănculescu, antologatorul Gheorghe Crăciun ș.a. Față de *Desant '83* care includea cu preponderență bucureșteni, aria literară optzecistă se extindea la întregul teritoriu românesc, propunându-se și autori din Cluj, Timișoara, Brașov, Târgu-Mureș, Bistrița, Târgu-Jiu. Fenomenul era în curs de generalizare... Pe toți îi reunea dorința de schimbare, de a scrie altfel, despre altceva decât despre poncifele consacrate prin opere clasice sau cărți de propagandă culturală comunistă. De altfel, *opera*, așa cum fusese mai demult clasicizată, va deveni *text*. Antologia preconizată avea și un rol prospectiv, fiindcă la solicitarea de a trimite texte au răspuns și autori aproape neștiuți care, după cum spune Gheorghe Crăciun, „ajunseseră în sumarul antologiei la recomandarea prietenilor și a cunoscuților.” Îi „mâna în luptă” dorința de a publica, dar și conștiința unei apropieri, a unei identități comunitare, ca să spun așa. Se impunea, de fapt, conștiința unei noi generații literare, afirmată apoi distinct vreme de un deceniu, elogiată de critici importanți, atacată sau contestată de alți critici, aserviți partidului comunist sau neaderenți la noua paradigmă. Cert este că după *Desant '83* până în 1990 nu a mai apărut o antologie asemănătoare a optzeciștilor. Proiectul lui Gheorghe Crăciun a eșuat atunci, dar nu a fost complet uitat; a intrat, așa spune, în conservare.

Cum a și fost normal, lucrurile au luat o întorsătură mai favorabilă după 1989.

„După 1990, primul care și-a adus aminte de ea a fost Viorel Marineasa, editorul. Și-a manifestat dorința de-a o publica. Numai că între timp lucrurile se schimbaseră fundamental. Aproape toți autorii cuprinși în sumarul din 1982-1983 aveau mai multe volume publicate și erau deja niște nume ale prozei noastre contemporane. Nu mai putea fi vorba acum de o antologie prospectivă, ci de una retrospectivă. I-am propus lui Viorel Marineasa să facem această nouă antologie împreună. N-am reușit însă să ne mobilizăm. Ideea a rămas în suspensie câțiva ani.” (Gh. Crăciun, *O inițiativă eșuată*). Jocurile destinului au făcut ca antologia retrospectivă să nu mai apară la Editura de Vest sau la Editura „Marineasa” din Timișoara, ci la „Paralela 45”, editura lui Călin Vlășie, care luase inițiativa, către finele deceniului zece al trecutului veac XX, să pună pe picioare o colecție a generației optzeciste. Mai precis: nu una ci mai multe. Titlul va fi neindicativ, fără trimitere la specificul volumului, ci doar informativ: *Generația '80 în proză scurtă*. Antologia, ca modalitate de strângere a materialelor, a fost una „prin poștă”: autorii aleși au fost solicitați să trimită un text în proză de dimensiuni rezonabile, o fișă bibliografică și o „schiță de poetică personală”. Vremurile ajunseseră la anul 1998, iar antologatorii rămăseseră aceiași: Gheorghe Crăciun și Viorel Marineasa. În sfârșit, proiectul putea fi concretizat.

Comparativ cu generația optzecistă din momentul *Desant '83*, optzeciștii ajunși în deceniul 9 la deplină maturitate – majoritatea se apropiau de o vârstă semicentenară – la momentul '98 așadar, generația se dovedea relevantă prin cărțile publicate și numeroasă prin apartenență. Peste patruzeci de prozatori care aveau conștiința acelei apartenențe au răspuns apelului, fiind apoi incluși în noua antologie. Față de cei cunoscuți și menționați deja mai înainte, avem acum de-a face cu nume noi precum Dușan Baiski, Adriana Bittel, Ion Viorel Boldureanu, Dumitru Augustin Doman, Cristina Felea, Gabriel Gafița, Vasile Gogea, Dan Grădinaru, Marian Ilea, Adina Keneres, Maria Mailat, Ovidiu Moceanu, Cornel Nistorescu, Lucian P. Petrescu, Răzvan Petrescu, Mircea Pora, Florin Șlapac, Irena Talaban, Cristian Teodorescu, Dumitru Ungureanu. Alături de aceștia din urmă și de vechii „desanțiști” erau incluse și alte nume care confereau, la rândul lor, greutate volumului: Ștefan Agopian, Mircea Cărtărescu, Petru Cimpoeșu, Ioan Groșan, Bedros Horasangian, Ioan Lăcustă, Viorel Marineasa, Radu Țuculescu, Daniel Vighi.

Antologia se încheia cu niște „schițe de poetică personală” (cuprinse în *Anexa I*) și cu o selecție de opinii critice caracterizante pentru fenomen, în fapt toate niște răspunsuri la anchetele unor reviste literare: *Orizont*, *Tribuna*, *Amfiteatru* (incluse în *Anexa II*).

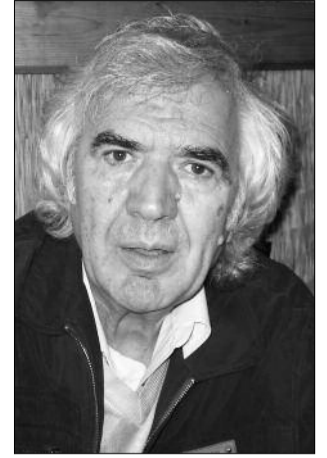
Una din cele mai pertinente și mai consistente prestații critice în problemă a dovedit-o Ioan Bogdan Lefter care are o viziune panoramică atunci când afirmă:

„Proza «generației '80» s-a dezvoltat pe două direcții aparent incompatibile: *primo* – împingerea la extrem a efortului întru autenticitate, până la captarea existenței cotidiane printr-un fel de «transcriere» a tot ceea ce ar înregistra un microfon sau o cameră de luat vederi; și *secundo* – conștientizarea acută a artificialității prozei, a caracterului ei de convenție literară. Fiecare din aceste două direcții a condus la consecințe importante.” (*op. cit.*, p. 589). Dintre respectivele consecințe Ion Bogdan Lefter identifică mai întâi *deschiderea către actualitate și către experiența imediată*, ceea ce îi conferă autenticitate precum la unii scriitori interbelici, de pildă Camil Petrescu. Dintre temele preferate, criticul menționează: „banalul urban, studentia, căminul, naveta, vacanțele la munte și la mare [...], lecturile, filmele, deriva neoexistențialistă și – mai general vorbind – raporturile individului cu sistemele în care se integrează.” (*Idem*). Consecința celei de a doua direcții o reprezintă *radicalizarea estetică*: „conceperea prozei ca un mecanism textual construit și manipulat de autor în așa fel încât să obțină maximum de efect artistic”. Practicile textuale sunt de o așa manieră reconvertite încât să elibereze proza de sub mai vechea carapace teoretică pentru ca apoi să se concretizeze într-o *proză a experienței*.

Comentând din interiorul fenomenului, Ion Bogdan Lefter consideră că „spre deosebire de celelalte genuri literare, proza «generației '80» pare să aibă o singură capitală: cenaclul «Junimea» al filologiei bucureștene, condus de profesorul Ovid S. Crohmălniceanu. Aici s-au format...” și este înșiruită toată falanga „neojunimistă” în care, alături de „noii” din 1971-1973 sunt înregistrați și Cristian Teodorescu, Nicolae Iliescu, George Cușnarencu, Hanibal Stănculescu, Marius Bădișescu, toți (mai puțin Cușnarencu) cam cu o promoție mai tineri decât primii. Și eu consider că aceasta a fost situația până în 1990. Oricum poziția hegemonică a celor din „singura capitală” s-a păstrat și după 1990. Aceștia se impuseseră cei dintâi în noua proză, direcțiile teoretice veneau în majoritate tot dinspre ei (Gheorghe Crăciun, Mircea Nedelciu, Gheorghe Iova), iar inițiativele antologării și punerea lor în practică aparțineau lui Gheorghe Crăciun. Înaintea antologiei de proză scurtă publicată în 1998, Gheorghe Crăciun mai dăduse la iveală încă una numită *Competiția continuă. Generația '80 în texte teoretice*, în 1994.

Autorii incluși în *Generația '80 în proză scurtă* din 1998 fac parte deci din promoții diferite și s-au format în locuri diferite. Este limpede că mai întâi a existat o generație '80 timpurie care a avut o conștiință pregnantă de grup literar ce împărtășea, să spun, aceleași idealuri și principii teoretice și producea o nouă proză – textualistă, intertextuală, textuantă, postmodernistă, experimentală sau cum mai vrem să o denumim; de aici au iradiat atitudinile și ideile, de aici a iradiat noul spirit. Dacă ideile au fost aplicate mai mult sau mai puțin de cei care au fost cooptați ulterior, după '90, în generația '80 în primul rând de Gheorghe Crăciun, spiritul novator a fost acceptat de toți. Pot spune că există a doua generație '80, cea aderentă prin spirit sau, pur și simplu, empatic la grupul compact inițial, efectiv afirmat în anii '80 ai secolului trecut. Este mai întâi o solidarizare prin adoptarea unor idealuri de creație asemănătoare ori identice, prin practicarea unor moduri de scriitură așijderea, iar ceea ce face Gheorghe Crăciun, secondat de Viorel Marineasa, în antologia din 1998, este o expansiune a generației, prin recunoașterea, prin adoptarea și prin validarea unor noi valori înrudite. Aș risca puțin termenii și aș spune că aceasta este generația '80 cea laxă, destinsă. Dar „competiția” va continua...

Cetate ocupată de poeți utopie –

N-am să mai fac nimic de azi pe mâine,
Nu mă grăbesc, nu vreau și nu înjur,
Cu riscul de-am să duc un trai de câine,
Ori să mă credeți că aș fi sperjur.

Am să mă mișc cum melcul, cu-o povară,
Care abia o duce și oftează,
Și voi scăpa de viața mea precară,
De dimineată, chiar de la amiază.

Și am să urc pe-un deal, să mă urască
Toți muritorii, toți procleții care
La umbră stau și cu splendoare cască,
Și încă n-au ajuns la închisoare.

Căci liber versul, cum e libertatea,
Și liberi noi ce-am ocupat cetatea.

De-am fi

Dac-ai să mori, am să te-mbrățișez,
Această viață fost-a ca o carte;
Cât amândoi avem același crez,
Vom fi o parte viață, alta moarte.

Ți-am spus vreodată cât te venerez?
Sau nu ți-am spus? Ce oare ne desparte?
Mai am puțin și am să delirez;
O parte-i viață, alta este moarte.

De-am fi doar unul cald și altul rece,
Tot unul va rămâne...și-amândoi.
Timpul șerpește care ne petrece,
s-o depărta în viața de apoi.

Vom fi doar abur, doar stelară umbră,
Acolo unde moartea nu mai umblă.

Opțiune

Nu m-am lipit de nume ilustre,
Îmi sunt maestru,-îmi sunt și ucenic,
N-am vrut, nu vreau ca să parvin prin fuste,
Și nici să folosesc vreun șiretlic.

N-am cultivat cărările înguste,
Că mă sufoc, de-aceea eu vă zic:
Să ascultați părerile auguste,
Să nu vreți totul, să nu vreți nimic.

Mai dulce este un anonim,
Nesufocat de falsă modestie,
Mai bună-i tihna regăsită-n pat
Ori să fii unul dintr-o mie.

Căci dacă după glorie alergi,
Să știi că te târăști, crezând că mergi.

Litanie

Aleargă vântu-n brațe cu-o stafie,
E tinerețea mea sau e furată?
Bătrâne vânt, n-ai fost tu o stihie
Care-a-nceput o viață blestemată?

Nu tu, din ceruri, mi-ai adus un har
Născut sub brațul unui înger trist?
Ori sunt vreun nebun și, sublunar,
Regret un cer pavat cu ametist?

De-acuma, nu știu, să regret sau nu,
Că, din senin, aici m-ai aruncat;
Să cred, nu pot, mai judecă și tu,
Prin câte-am pățimit, să le străbat.

Dacă m-ai smuls din cer sau din noroi,
Te rog să-mi dai neantul înapoi.

Camera lui Cioran

Mie-mi plăcea biroul lui cu sfoară;
Sertarul nu avea bușon, să-l tragi,
Cred că hoinar, fugise înspre fagi,
Obârșia să-și afle, milenară.

Iar camera era doar o mansardă,
Dezordinea, umilă, patrona
Și-un aer filosofic se simțea;
Nestăpânit, putea să te și ardă...

Doar scările îi duc, de-o vreme, dorul
De pașii lui, mângâietor urcând;
Probabil se oprea, și, respirând,
Își relua, înspre mansardă, zborul.

Dar iată că acum nimic nu e;
Sfioasă, l-a-nsoțit Simone Boue.

O mamă

De ce atât dispreț pentru femeia
Ce te-a spălat și mi te-a ocrotit?
E ca și cum ai terfeli ideea
Nemuritorului care-a murit,

Și a-nviat a treia zi, din piatră
De sub răceala ce l-a apăsât,
Ca să ne fie tuturor o vatră
Și un altar senin de închinat.

Orice femeie-are sfinția ei
Și cald îți dă, dar poate și arsură;
n-o înjura, chiar de-ai avea temei,
lovește-te, cu silă, peste gură.

Că nu ești niciodată mai presus,
O mamă a avut chiar și Iisus.

Gelozia

Decât în moarte, stau în gelozie-i
Plăpândă cum e fulgul, dar tenace.
Nimic nu o alină, n-are pace,
Până nu cade în melancolie.

De ai motive și, în nebulie,
Mi te revolți, parcă nimic nu-ți place;
Plăpândă cum e fulgul, dar tenace,
Poți fi întemeiată, fistichie.

Cu sentimentul tău nu-i de glumit,
Din fulgul ce părea neputincios,
Mi te revolți și mi-am reamintit,
Că-l faci pe orișicare ticălos.

Iubitul sau iubita te înșeală?
Fură iubiri, nu sta cu mâna goală.

Tânăr

Eram zănatic, vesel în beție,
Nu-mi ajungeau nici vodca și nici vinul.
Mă întâlneam cu vreo melancolie,
Nu-ntrezăream lumina și nici chinul.

Unei șederi mai îndelungi: mlădie,
Din gură îmi sorbea, cumva, pelinul
Și dispărea, dar se-ntorcea, zurlie
Și iar îmi potrivea pe mine chinul.

Era o joacă dulce-amăruie,
Un clocot leneș de-a îmbrățișa;
Dar o simțeam cum urcă și cum suie,
Să vadă-n piept de-mi sare inima.

Zălund, mă obseda o întrebare:
Dar ce mă fac, dacă e fată mare?

O piatră

Mi-ai dat o piatră, Doamne,-ai zis că-i har,
Dar am muncit la ea, s-o șlefuiesc,
Atâta cât pot să mă gândesc,
De i-am dat formă de mărgăritar.

O viață am lucrat-o, ca pe-o cruce,
Pe care să o duc la bun sfârșit,
Un munte am vrut și, chinuit,
Abia acum o văd că ea străluce.

Și câte am pățit, nu-ți povestesc...
Erau și ochi ce n-o priveau prea bine,
Dar nu mi-a fost de ea nicicând rușine,
Ba, am ajuns, acum, să mă mândresc.

Și la sfârșit să mă arunci în hău?
Dar pier cu el, că este harul meu!

**Ți-am spus
vreodată cât te
venerez?
Sau nu ți-am
spus? Ce oare
ne desparte?
Mai am puțin
și am să
delirez;
O parte-i
viață, alta este
moarte.**

**De-am fi doar
unul cald și
altul rece,
Tot unul va
rămâne...și-
amândoi.
Timpul
șerpește care
ne petrece,
s-o depărta în
viața de apoi.**

pe noroia și pe gărla vezii zburau OZN-uri

lumea
lumi paralele care nu există

lumea în păcala făgețelului vorbea în șoaptă
pe la garduri pe la poartă
pe la părleaz
ca vecinii
mai ales seara (după ce se culcau găinile)
că au văzut ei că au auzit ei cu ochii lor farfuriile ălea
cum zburau pe noroia și pe valea vezii

noi
am luat-o de bună curioși ca tot omul
grămadă
direct prin aluni pe ududoi spre gărlă
înarmați cu pietre bâte și bolovani
(unul luase de acasă o cruce mică de lemn
pentru colaci
să-i sperie pe împelițați)

când am ieșit în vale
se făcuse seară
amurcea
iar soarele cobora spre arini dincolo de băgești
peste mârghiță ca o farfurie mare de lut roșie

degeaba
tot satul o ținea așa una și bună
că au văzut că au auzit ei farfuriile
și pe soare și pe lună

ba chiar ne amenințau (vezi doamne!)
să nu umblăm teleleu brambura pe coclauri
că zboară farfuriile ălea direct din gărlă pe noroia la vale

aiurea
ziceam noi
și căutam mai departe vreun ciob acolo rătăcit
sau barem vreo lingură !...

Din vol., în pregătire, „Păcala Făgețelului”

Petruț Pârvescu

TAINA SCRISULUI ROMÂNESC. Paisprezece „basne” filologice
7. CAZUL CHIPULUI DE LUT

Este momentul, credem, după atâtea exemple de inadecvare a edițiilor la textul eminescian genuin, să readucem aminte cititorului binevoitor câteva chestiuni care țin de drumul nostru, adică de „metodă” ca sens al cuvântului (de la *meta* și *odos*, „în-drumare”). Mai întâi, prin restituirea formelor și punctuației eminesciene noi nu dorim în mod expres să impunem ori să expunem un proces de intenții reformele ortografice succesive din ultimul secol. Dorim doar să separăm poezia de limbajul comun în privința scrierii, cu scopul de a proteja muzicalitatea, retorica interioară a textului, grafica exterioară a scrisului – adică tot ceea ce ține de frumosul artistic avut în vedere în mod expres de către autor, fie că este el Eminescu, Alecsandri, Macedonski ori alt poet clasic român. Punctuația, pe de altă parte, reprezintă amprenta sensului dorit de autor și trebuie înțeleasă, nu îndreptată. Încă din 1828, Ioan Heliade Rădulescu este cel care afirmă, în „Gramatica românească”: „Dar fiește ce limbă își are ortografia sa și aceea a stătut mai norocită care s-a supus la mai puține reguli; punctuația numai a stătut și este tot aceea la toate limbile, pentru că oamenii tot într-un fel se gândesc, și mișcările și opririle lor în vorbe sunt tot acelea. Cel mai delicat și cu gândire lucru în ortografie și care face cinste duhului omenesc este punctuația: ea desparte și face chiare /clare/ judecăție noastre, arată șirul și relația lor și ne face și să înțelegem și să ne facem înțeles în scrierile noastre; și ea singură împlinește sfârșitul pentru care s-au aflat regulile ortografiei, mai vârtos în limbile cele vii. Toate celelalte nu sunt decât o pedanterie și o lipsă în gândul și duhul omenesc, adică un semn de necunoștință a folosului sfârșitului ortografiei.”¹. Revenind la viul nostru, putem spune că punctuația se dirijează prin semne – care au, în principiu, același rol ca semnele de circulație: stânga, dreapta, înainte, înapoi etc. Este de la sine înțeles că aceste convenții general umane sunt mai importante decât dexteritățile fiecăruia în a mânuși vehiculul, și în acest sens vom înțelege, ca Heliade: ortografia și toate celelalte nu sunt decât o pedanterie, adică – învățate fără scop, fără „sfârșit”, - duc la simplă podoabă.

Una este, însă, să discuți în termeni de generalitate – și alta să specifici, să vorbești despre sensul punctuației la un moment dat ori la un anumit scriitor. Această coborâre din general a îndreptățit schimbarea punctuației în poezia lui Eminescu – spunându-se că în cutare loc se întrevede o logică nemțească, în cutare altul, poetul n-a fost atent, etc. Schimbările s-au făcut tacit, adică sensurile noi s-au imprimat textului fără atenționare – ceea ce ne face, astăzi, când încercăm să comparăm, să fim foarte încurcați: cum e posibil ca autorul (Eminescu, dar și Alecsandri, Macedonski etc.) să fi semnalizat în sus și editorii săi s-o fi luat în jos, etc.?

Dintre miile de exemple (ce se regăsesc în notele noastre editoriale), unul singur aducem aici în discuție: vorbele lui Hyperion din finalul „Luceafărului”. Textul nostru actual, stabilit de Titu Maiorescu și respectat în mod tacit de toți editorii, este acesta: *Ce-ți pasă ție, chip de lut, / Dac-oi fi eu sau altul?* În „Almanahul României June”, unde se publică prima dată poemul (iar *Almanahul României June* pune o notă sub „Introducere” unde declară că păstrează textul colaboratorilor) – a doua virgulă pentru regimul vocativului, ca și semnul întrebării din final, lipsesc: *Ce-ți pasă ție, chip de lut / Dac-oi fi eu sau altul, // Trăind în cercul vostru strâmt / Norocul vă petrece. / Ci eu în lumea mea mă simt / Nemuritor și reci.*

Diferențele sunt enorme: tradiția Maiorescu apozitează: *ce-ți pasă ție, chipule de lut; tu ești chip de lut* – pe când textul genuin arată dilema lui Hyperion, acel *Da mă voi naște din păcat anterior al său* (cu sensul „Da pentru dar, dară”, vezi un text anterior al nostru). Sensul acesta din „Almanah” se apropie până la

identitate de manuscrisul 2275 B, pe care Perpessicius îl redă în vol. II al ediției sale, la versiuni și variante:² *Tot una-ți este chip de lut / Dac-oi fi eu sau altul.* În loc de-a disprețui sau culpabiliza femeia, este mai productiv, repet, să urmărim această constatare a lui Hyperion, care, ea, îl face să renunțe la nașterea din păcat arătându-i că astfel s-ar supune sortii, norocului: *ce-ți pasă ție, dacă eu sau altul va fi chip de lut.* Hyperion ar coborî printre oameni, s-ar reda unui trup, unui chip (înfățișare) de lut – dar, atunci, cum îl va deosebi Cătălina pe el, cum va face deosebirea între el și altul, el le va semăna tuturor, cum îi spune chiar Demiurg: *Tu vrei un om să te socoți, / Cu ei să te asameni?; vezi situația inversă în Pe lângă plopii fără soț: Căci azi le semeni tuturor / La umblet și la port* – unde femeia s-a deghizat din inger în om.

Este locul, aici, să discutăm pe scurt pe marginea semnificațiilor personajului principal în ultima pentadă a volumului eminescian. În *Scrisoarea I* este acel *savant* despre care niciodată nu vom putea spune că am vorbit îndeajuns. El L-a scos pe Dumnezeu din creație – și în locul Lui a pus „punctu-aceia de mișcare”, teoria pozitivistă a secolului; el, de fapt, acest svant, a lansat și întreținut pozitivismul, filosofia acestui univers fără divinitate. În *Scrisoarea II* urmează condiția creatorului în acest univers fără zei, din filosofia pozitivismului. Autorul aplică, aici, arta poetică din *Venere și Madonă* – unde poetul, ca stăpân al discursului, poate face din rău bine, din urât frumos, din minciună adevăr și invers: stă în deplina sa responsabilitate re-crearea în imaginație a lumii. Conștient de această putere a cuvântului, creatorul din *Scrisoarea II* nu are de ales: orice ar zice, oricum ar folosi cuvântul este vinovat pentru că, lipsind sacrul din lume, lipsesc criteriile, judecata e părtinitoare, nu există *ierarhie*, etc. El este o altă ipostază a magului, dar un mag conștient de limitele condiției sale. Singurul lucru necesar ar fi să se abțină de la orice creație, să frângă pana. Tema va fi reluată în *Criticilor mei*. În *Scrisoarea III* avem o aventură a cuvântului cu totul specială: lupta dintre Mircea și Baiazid este una pentru blazon, practic Mircea preia în raza sa de acțiune toate atributele mari ale lui Baiazid, începând cu arborele falnic din visul profetic al lui Osman (care devine emblemă a lui Mircea), și sfârșind cu fulgerul din supranumele lui Baiazid (care devine cunună a teritoriului). Discursul lui Mircea este completat de acțiunile armatei sale – modelul *apotropaic* fiind dominant în poem. Acest tip de luptă reduce, împarte la doi șansele infinite, polarizează universul în învingători și învinși – dar în epoca „modernă”, în condițiile pozitivismului ca filosofie a vieții, lupta devine eristică parlamentară, joc, comedie: tot un „dublu” (pentru că presupune actori și spectatori) – dar ineficient pentru conceptele morale, incapabil de a re-crea sacrul în lume. *Scrisoarea IV* vorbește explicit de un Demiurg bolnav, căzut în jocul pentru perpetuare a speciei, zeu trăind în trăirile muritorilor – iar *Luceafărul*, treapta următoare, a cincea, reîntronează sacrul în lume prin interdicția amestecului dintre divin și omenesc. *Luceafărul* este o glossă dată zeilor, un mănunchi de porunci pentru a-i păstra în neîntinare, în neamestec cu muritorii.

Se poate „glossa” pe acest scenariu cum vrem, dar structura sa este cam aceasta – și aici se vede clar intenția constructivă a autorului. A fi pus, în scenariu, *Scrisoarea I* în locul *Scrisorii II* nu însemna decât prioritate pentru discutarea condiției creatorului (poetului) față de cea a savantului pozitivist: de unde începe „povestea”, de la stăpânul cuvintelor care poate face ce vrea cu binele, frumosul, adevărul – sau de la cel care a instaurat teoria lumii noi? De la Cuvânt („La început a fost cuvântul”, Ioan) – sau de la Număr („La început a fost numărul”, Pytagora)? Poetul a ezitat – și în final a decis această ordine a poemelor: Cuvânt - Număr.

Desigur, apoi, că acea a cincea *Scrisoare*, *Dalila*, nu putea fi decât o variantă la boala lui Demiurg și a creatorului în același timp, deci un comentariu la *Scrisoarea IV* – deci nu-și avea locul în această construcție, sau și-l avea dar în condiții speciale, implicând reconstrucția întregului final al volumului. *Dalila* ar fi putut fi chiar partea a II-a a *Scrisorii IV*, așa cum și *Scrisoarea III* are o parte a doua. Desigur, în fine, că aceste poeme, publicate în *Convorbiri literare* cu titlul de *Scrisori*, se numesc foarte potrivit în volum *Satire*: toate patru sunt satire aspre în fond și în context. Caracterul satiric este, însă, foarte evident în punctuația originară, a poetului – și se estompează în punctuația ediției principe alcătuite de Maiorescu: motiv în plus, decisiv poate, să credem că editorul n-a înțeles ori a vrut să obnubileze sensul acestor poeme

Am ales acest exemplu de punctuație în finalul *Luceafărului* cu scopul precis de a arăta dificultățile unor confruntări de texte de acest fel. Într-adevăr, după zeci de confruntări succesive între ediții și manuscrise, această virgulă maioreșciană la *chip de lut* tot n-am sesizat-o, iar în ediția mea la „Luceafărul”, din 1999, n-am comentat-o. Abia la o revenire de rutină pentru o corectură la textul destinat „Bucovinei literare”, revista care mi-a găzduit câțiva ani asemenea observații filologice, mi-a sărit în ochi, cum se zice. Este o constatare fermă: textul poeziei antume eminesciene ni s-a imprimat tuturor în memorie după lecturile prime repetate, a devenit oarecum ca un șanț pe placa de patefon a memoriei noastre poetice și refuzăm aproape instinctiv ceea ce schimbă traseul, semnele adevărate care însoțeau drumul făcut de către autor.

Este, în egală măsură, și un avertisment: asemenea scăpări din vedere sunt inerente. Poate și de aceea punctuația unui text – mai ales cea a unui text clasic – trebuie păzită cu străjnicie. Straja la texte ar trebui să fie funcția de bază a editorului – în loc să se gândească la fiecare pas cum poate schimba fără a fi simțit. Așa a înțeles I.L. Caragiale rostul unei ediții.

Fiind aici la finalul « Luceafărului », se cuvine să atragem atenția, din nou, asupra numelor proprii din poem. Pornim de la o diferență de text, desigur. Edițiile Titu Maiorescu și multe manuscrise eminesciene au, cum se păstrează și astăzi textul: « Și se tot duce... S-a tot dus. / De dragu-unei copile, / S-a rupt din locul lui de sus, / Perind mai multe zile. // În vremea asta Cătălin, ... ». Am preluat punctuația obișnuită. În *Almanahul României Jună* și *Convorbiri literare* textul este, însă, așa: „Și se tot duce... S'a tot dus / De dragu-unei copile / S'a rupt din locul lin de sus / Perind mai multe zile. // În vremea asta Cătălin, ...” Nu mă interesează diferențele de punctuație aici, dar iată acest cuvânt, prezent și în *Almanach* și în *Convorbiri*: **Iin**. Când îl anunță pe Cătălin după ce a vorbit de locul de sus al Luceafărului, autorul are în vedere clar jocul de cuvinte pe sensuri filosofice din greaca veghe: kata înseamnă jos, în jos, opus la sus, în sus (ana – sau hyper). Hyperion, cel pe deasupra mergător, are un loc lin sus – și basmul filosofic crează un loc lin jos, pe numele lui Cătălin. Hyperion este un „ana-lin”, linul, calmul, ordinea de sus – și, simetric, există un „cata-lin”, un calm, o ordine de jos. „Locul lui” este comod, se află la Maiorescu și în multe manuscrise – dar în prima tipărire a textului există acest joc de cuvinte care trebuie păstrat. Din păcate, nimeni n-a atras atenția până acum asupra acestei chestiuni care trebuie să reconfigureze relația Hyperion-Cătălin/Cătălina – probabil, în sensul relației dintre Rege și Demiurg din „Călin”.

¹ Ioan Heliade Rădulescu: Gramatica românească. Ediție critic de Valeria Guțu Romalo, Ed. Eminescu, 1980, p. 33-35)

² O.II, p. 408.

Hyperion, cel pe deasupra mergător, are un loc lin sus – și basmul filosofic crează un loc lin jos, pe numele lui Cătălin. Hyperion este un „ana-lin”, linul, calmul, ordinea de sus – și, simetric, există un „cata-lin”, un calm, o ordine de jos. „Locul lui” este comod, se află la Maiorescu și în multe manuscrise – dar în prima tipărire a textului există acest joc de cuvinte care trebuie păstrat.

Cronica literară

Cărturarul Mircea Popescu, criticul literar al exilului ignorat de istoria literaturii române

Sunt la ora de față în România o serie de intelectuali care consideră cu o lejeritate suspectă că, odată intrați în a doua decadă a secolului XXI, responsabilitatea noastră pentru ceea ce istoricește s-a întâmplat în veacul trecut s-ar fi încheiat. Ceea ce am fi avut esențialmente de învățat de la trecut, am fi învățat - nu-i așa? - cu vârf și îndesat... De pe această poziție, care mai curând pare a escamota fără nicio jenă problemele trecutului imediat, conaționalii noștri se grăbesc să afirme că până și procesul tortuos de recuperare, analiză și valorizare a moștenirii culturale, în genere, și a literaturii exilului, în special, ar fi deja epuizat, din moment ce un Eliade, Cioran, Ionesco sau Monica Lovinescu și Virgil Ierunca au fost în totalitate (oare?), în sfârșit, ediți în românește, re-dați și integrați (cum, unde?) canonului național... Nimic mai aproximativ, mai inexact și mai fals, desigur! Din cele o sută și mai bine de personalități de prim rang ale literaturii exilului românesc, dintr-un număr ce depășește cu mult cifra de trei sute (fără a mai vorbi aici de activitatea și documentele unor instituții ale exilului, de ziare, reviste, corespondență, anuare etc.,etc.) doar o mică parte a beneficiat, în realitate, de o strădanie cât de cât susținută din partea forurilor din țară (cu aportul neprecupețit, mai ales, cum am mai spus și altă dată, al unor „particulari” și (uneori) instituții ale exilului însuși, de recuperare și restituire patrimoniului românesc... Nu doresc să discut în această fază a unui demers aflat, cum sper, încă în plină desfășurare obiectivitatea etapei de integrare a acestor valori în canonul național, proces fatalmente condamnat și pândit (într-o țară ca a noastră, cu o mentalitate comunistă încă resurgentă) de atâtea incongruențe subiective, omisiuni și rele practici. Întrebarea care subzistă este însă ce se întâmplă cu opera unor scriitori precum Rodica Iulian, Sanda Stolojan, Oana Orlea, Antoaneta Bodisco (Antoaneta Iordache), Horia Stamatu, Ștefan Baciu, frații Ciorănescu, Pavel Chihai, Vintilă Horia, Aureliu Răuță, Șerban Cristovici, Basil Munteanu, Alexandru Busuioceanu, N.I.Herescu, Mihai Niculescu, Grigore Cugler, Ioan Cușă, Constantin Amărieș, Miron Kiropol, Matei Cazacu, Antonia Constantinescu, Teresia Tătaru, Constantin Eretescu, Paul Miron (președintele Societății Culturale „Mihai Eminescu” de la Freiburg, un adevărat Mecena al tuturor românilor, în Germania Federală)? – pentru a înșira, aproape la întâmplare, doar numele câtorva absenți de marcă... Lanțul verigilor memoriei și al locului lor de drept în proiectul corect al unei istorii literare cu adevărat integratoare fiind întrerupt, în mod automat se petrece o răsturnare de optică în virtutea căreia, cum scria un tânăr eșist în legătură chiar cu nesocotirea de către contemporani a unui ilustru predecesor ca Paul Miron, instinctul valoric începe să acționeze de-a-ndoaiele: celor care ar trebui să li se acorde onoruri sunt ocoliiți, iar în locul lor sunt elogiați cei care ar merita uitarea.

Fără de restituirea și valorizarea corectă a patrimoniului literar al exilului românesc, sunt de părere, orice încercare de creionare a unei istorii a literaturii române este un nonsens. Cu atât mai mult cu cât istoria oricărei literaturii a unei națiuni europene nu poate să fie decât o componentă și un element important de informație cu privire la unitatea Europei.

De pe pozițiile unui asemenea standing conceptual, scria și Dan Angheliescu în prefața (Terapiile Memoriei) la cartea Mihaelei Albu *Presa literară din exil – al doilea val – Recuperare și valorificare critică*, Ed. Timpul 2011: „ideea privind necesitatea unei (re)scrieri a istoriei literaturii române (s.a.) – judecând și după neliniștitoarele meandre ale realității culturale (cât de culturale?) pe care o respirăm (s.a.) – capătă toate caracteristicile unei mari urgențe (s.a.)”. Într-adevăr, Drepturile Omului și ideile egalitariste, în loc să deschidă un front al descrierii și condamnării ororilor petrecute în trecutul comunist recent, mai curând au dat naștere unei subpături culturale incapabile a face un minim efort de analiză a atâtor și atâtor traume care au modificat și slăbit unitatea forțelor vitale ale literaturii române. Pendinte de o atare situație, fără a uita imperativul re-scrierii istoriei literaturii, ce ne facem în momentul de față cu idiosincrasile toxice ale vechii critici dogmatice care, la adăpostul perdelei de fum a estetismului și numai „estetismului”, își scrie nestingherită încă tezele de istorie literară, în baza vechiului inventar de cronici „pe linie”, tributare, cum prea bine se știe, dogmatismului comunist? Care inventar, desigur, exclude, minimalizează sau deformează opera marilor scriitori ai exilului românesc, ocupându-se exclusiv, ca și altă dată, de literatura paternalistă fără nicio valoare din deceniile șase și șapte a scriitorilor aserviți regimului comunist totalitar. Fără să anticipeze o atare situație, nu ne atrăgea atenția oare Sanda Stolojan – încă din 1990 – asupra perversității

atitudinii în genere a celui scriitor român care, imediat după Revoluție, începea să ascundă de zor rolul exilului parizian din timpul erei Ceaușescu, chiar dacă era prea bine cunoscut faptul că emisiunile de la Europa Liberă (*Teze și Antiteze la Paris*) au arbitrat pur și simplu reputația lui în România? În contextul nenumăratelor probleme ridicate de procesul de globalizare, situația aceasta devine cu atât mai de neînțeleasă cu cât în toate demersurile de căutare și recunoaștere a identității proprii, recursul la valorile amintirii și tema memoriei se pun cu tot mai multă acuitate în toată Europa, nu numai de către literaturile din Est. Citind cu atenție, de pildă, un roman ca *Dora Bruder* de Patrick Modiano, juriul Premiului Nobel 2014 nu a putut să nu înregistreze miza caracterului lui recuperator de adevărat capitol de „istorie a literaturii franceze” din vremea ocupației naziste, amănunt bine subliniat, chiar dacă subiacent, în motivația opțiunii prestigioase instituții a Premiului, fixată astfel în comunicatul dat publicității în 9 octombrie 2014: „pentru arta memoriilor, prin care a evocat cele mai greu de înțeles destine umane (inclusiv scriitoricești, precizăm noi, vezi cazul unor Maurice Sachs, Albert Sciaky, Roger Gilbert-Lecompte sau Robert Desnos)”. Reacțiile curate de apel la memorie și acțiunile reparatoarii ce s-au întreprins și se impun obligatoriu împotriva samavolniciei uitării și în continuare se poate spune că nu servesc decât spiritului adevărului și normalității noii ordini instaurată după abolirea regimurilor totalitare din Est și de aiurea.

Apărută la Editura MNL, în 2013, *MIRCEA POPESCU, un cărturar, un ziarist, o conștiință*, ediție îngrijită, studiu introductiv, note și comentarii de Mihaela Albu și Dan Angheliescu, prefață de Sorin Alexandrescu este, fără nici o urmă de exagerare, pentru istoria literaturii noastre (prezentă și viitoare!) una din cărțile eveniment, poate cel mai mare eveniment, pe acest important palier de „restituire”, din câte s-au produs în ultimii zece ani.

Complet necunoscut de generațiile mai tinere din România, dacă facem abstracție de ediția bilingvă italo-română a *Istoriei literaturii române* scoasă la Editura Jurnalul Literar în 2001, în traducerea Mihaelei Șchiopu, cu un cuvânt înainte de Nicolae Florescu, romanistul prin afinitate, intelectualul strălucit, traducătorul și ziaristul Mircea Popescu (14.10.1919 - 17.08.1975) este (conform opiniei lui Virgil Ierunca) „cel mai important cronicar literar pe care l-a creat exilul nostru anticomunist”. Profesor la Roma și redactor la Radio Vatican, Mircea Popescu a fost în exil secretarul general al Societății Academice Române înființată la Roma în anul 1957 (când în Cetatea Eternă se comemorau 2000 de ani de la moartea lui Ovidiu) și unul dintre cei trei redactori, alături de Vintilă Horia și Virgil Ierunca al *Revistei Scriitorilor Români*, înființată pe lângă Societate în 1959, periodic care, în scurt timp, prin activitatea și sacrificiul plin de abnegație al lui Mircea Popescu, în special, a devenit principala și cea mai importantă revistă literară a exilului.

Recunoscut în unanimitate de către exilul românesc drept principalul lui factor coagulant, Mircea (H.) Popescu, subliniază în prefața la cartea Sorin Alexandrescu, „era sufletul mișcării”, „cel care informa pe toată lumea, despre ce se petrecea în România și ce se făcea în Europa și cele două Americi de către români, scriind mereu sute, mii de scrisori, de note, de îndemnuri. Poate chiar mai mult decât Monica Lovinescu și Virgil Ierunca la Paris”. „Ei, notează apăsător Sorin Alexandrescu, constituiau de fapt centrele de raliere ale exilului, dar și de atracție pentru noii veniți. În mare măsură, cei trei au sacrificat atractive cariere alternative vocației de centre spirituale ale exilului, de organizare și menținere a luptei și speranței într-o victorie finală”.

Foarte interesantă, prefața, cerută mai întâi, potrivit informațiilor de care dispun, lui E. Simion (care tot amânând-o și invocând diferite pretexte, într-un fel, s-a arătat necompatibil să o scrie) ridică o serie de probleme. Plecând de la o realitate de etapă, după părerea mea, și anume că „doar Eliade, Cioran și Ionesco, plus Monica Lovinescu și Ierunca au fost cu adevărat re-integrați în literatura română din România”, Sorin Alexandrescu pare a nu-și pune deloc problema recuperării și re-integrării și altor scriitori (precum, la o adică, un Vintilă Horia, Grigore Cugler sau Horia Stamatu, de exemplu), considerând mai curând că ar exista până astăzi, în ciuda unor convergențe, două literaturi române paralele în a doua jumătate a secolului al XX-lea și că „este greu de crezut că ele vor mai putea fi vreedate realmente integrate”. În marginea acestei idei, străină totuși, după părerea mea, noțiunii de arhivă și corpus a oricărei istorii a literaturii, Sorin Alexandrescu face câteva observații privind asemănările și deosebirile dintre niște posibile medii

ale prozei sau poeziei românești din Occident cu media corespondentă a literaturii scrise în deceniile șase și șapte în România (care ar fi beneficiat, în plus, de „un ascuțit critic remarcabil, chiar dacă uneori bont, sau cețos” – al cui, al lui Ovid S. Crohmălniceanu, al lui Paul Georgescu?), găsind că discuția, pe cât de tentată, e tot pe atât de falaciosă, din moment ce „în ambele locuri (în Occident și în România, n.n.), politicul și esteticul s-au aflat în raporturi încă neanalizate pe deplin”. De acord cu Sorin Alexandrescu, însă nu cred o clipă că o investigație a acestui aspect ar fi astăzi total neavenită. Ce ar pierde, în fond, dintr-o asemenea „temerară” încercare *cultura internațională de limba română?* – pentru a folosi chiar sintagma lui Sorin Alexandrescu, la care altminteri ader în totalitate. Sigur, Sorin Alexandrescu are tot dreptul să-și afirme propria opinie, dar și să se și înșele când scrie că românii refugiați în Occident nu au scris cărți fundamentale despre cultura română „nici în limba română, nici în cea locală, sau de referință”. Nu e cazul să analizez în amănunt aici această chestiune spinoasă și nici să polemizez cu domnul Sorin Alexandrescu, dar ca ins care a cercetat cu atenție opera din exil a lui Alexandru Ciorănescu aș putea să trimit fie și numai la *Dicționarul etimologic al limbii române* scris de domnia sa în spaniolă, o operă de remarcabilă sinteză culturală, singurul instrument de acest fel dus până la capăt la noi. Nu vreau și nu e cazul aici nici să dezvolt și nici să insist!

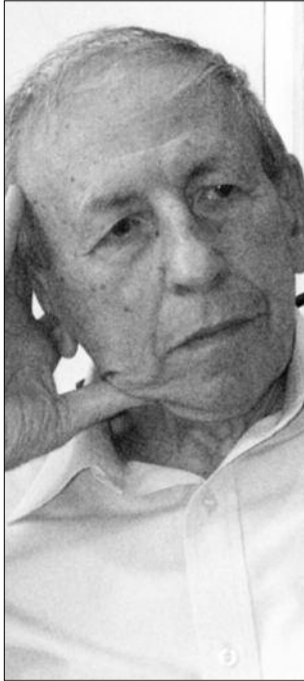
Încercare mai mult de evocare a personalității și inventariere a operei lui Mircea Popescu, în contextul, în principal, al discuției despre *cele două literaturi române paralele*, prefața lui Sorin Alexandrescu ezită să caute semnificațiile și să estimeze consecințele, la nivelul istoriei literaturii noastre de astăzi, a actului de restituire (ce e drept parțială) a operei de critic și istoric literar a exilatului din Via Chiabrera de către Mihaela Albu și Dan Angheliescu, o întreprindere ce vine după un efort constant de mai bine de 7-8 ani al celor doi neobosiți cercetători de restituire și valorificare arhivistică a moștenirii literare a exilului românesc (vezi Mihaela Albu: *Memoria exilului românesc*: ziarul Lumea liberă din New York, Edit. Gh. Speteanu, București, 2008 (Postfață: Dan Angheliescu); *Cultură și identitate*, Editura Universitaria, Craiova, 2008; *Presa literară din exil. Recuperare și valorificare critică*, Editura Timpul, Iași, 2009 (Postfață Dan Angheliescu); Mihaela Albu, Dan Angheliescu: *Revistele literare ale exilului literar românesc. Luceafărul. Paris – o restituire*, Editura Ideea Europeană, București, 2009; *Presa liberă din exil. Recuperare și valorificare critică. Al doilea val*, Editura Timpul, Iași, 2011 (Prefață: Dan Angheliescu).

Consecvenți acestor lăudabile preocupări devenite efectiv ample acțiuni de restituire și re-integrare a moștenirii culturale a exilului românesc în patrimoniul cultural național, Mihaela Albu și Dan Angheliescu și-au propus, mai întâi de toate, în cazul volumului pe care ne facem datoria de a-l semnala aici, familiarizarea cititorului din România de azi cu o parte a articolelor scrise în românește în presa din exil de către Mircea Popescu cu scopul principal de a favoriza cunoașterea activității atât de laborioase a criticului și istoricului literar care a fost marele cărturar; pe lângă aceasta, ei adaugă un mănunchi semnificativ de scriitori particulari inedite al căror semnatar, printre alții (Dinu Adameșteanu, Ștefan Baciu, Theodor Cazaban, Eugen Coșeriu, Aron Cotruș, Neagu Djuvara, Mircea Eliade, Constantin Virgil Gheorghiu, N.I. Herescu, Vintilă Horia, Virgil Ierunca, Alexandrina Mititelu, Teodor Onciulescu, Aurel Răuță, Horia Stamatu, George Uscățescu) sunt unele dintre cele mai remarcabile nume ale exilului românesc, importanți reprezentanți ai culturii române.

Completată cu o *Bibliografie* esențială și un necesar *indice de nume*, la care trebuie adăugată, ca un frumos corolar, superba evocare făcută omului „Mircea” (Popescu) în finalul volumului doi de către doamna Simona Coleș Popescu, soția unuia dintre cei doi fii ai cărturarului, lucrarea alcătuită cu acribie științifică de Mihaela Albu și Dan Angheliescu e de natură să pună sub semnul întrebării și să zdruncine serios suficiența cu care se gândește și mai cu seamă se elaborează la noi (cu atâtea condamnable trunchiări!) proiectul istoriei literaturii. Un angajament conjunctural mai curând de pură înfumurare și vanitate personală, cum atrag atenția cei doi eminenți cercetători, minat adesea de o „tentativă de opacizare (pe multiple paliere) a memoriei”, plină de „reziduuri ale mentalității induse de totalitarism în tendințele evidente de a nu gândi/regândi, a nu înțelege, a nu discerne, ba chiar a estompa semnificația evenimentelor din istoria noastră recentă”. Susțin și contrasemnez!

Complet necunoscut de generațiile mai tinere din România (...), romanistul prin afinitate, intelectualul strălucit, traducătorul și ziaristul Mircea Popescu (14.10.1919 - 17.08.1975) este (conform opiniei lui Virgil Ierunca) „cel mai important cronicar literar pe care l-a creat exilul nostru anticomunist”.

Mircea Popescu, un cărturar, un ziarist, o conștiință, ediție îngrijită, studiu introductiv, note și comentarii de Mihaela Albu și Dan Angheliescu, prefață de Sorin Alexandrescu, Ed. MNL, 2013

Nu trageți în dinozauri! Volumul 2 – Cazarma roșie
Recrutele IX

Să măucid ? Săcaut un colț în cimitir în care să-mi îngrop toate visele ?

De ce nu? Sunt un om bogat și asta ar trebui să-mi fie de ajuns. Dacă nu fericit, măcar mulțumit de mine. Un om realizat. Și am săcaut să mulțumesc multă lume. Le dau de lucru. Le asigur pâinea. Îi voi plăti taxele de liceu și de facultate celui copil din sat care se va dovedi supradotat, ca să ajungă unde am vrut să ajung eu. De voi fi ales primar – și cine ar fi mai potrivit decât mine – am să fiu unul cinstit și care să-i ajute pe oameni. Piatră pe șosele, podețe reparate, lemne la școală, fântâni cu apă bună de băut, latrine în fiecare gospodărie, șanțuri la drum...

Ne leagănă trăsura. Cântă ciocârlia. Domnul Stănescu sforăie cu bărbia în piept. Copitele cailor bat cadența. Un băiat desculț, în cămașă și în izmene, încins cu bete, cu o căciulă veche trasă pe urechi, ține de curm o vacă bălțată, care paște troscot pe marginea drumului. Și cântă întruna. Poate că e visat de mine, că iat-o și pe Maria, iubita mea din clasa întâi, pe Sabina, altă întrupare din limpezirea zorilor.

Îi fac semn vizitiului să întoarcă. Și pornesc la drum fără să știu încotro.

Domnul Stănescu aleargă gâfâind după mine.

Stai, că nu dau năvală tătării, cu arcanul!

Am, deodată, o viziune:

Rușii...Cu colhozul și sovhozul...

Șeful se împiedică de un bolovan. Cade pe brânci. Se târâște în patru labe și strigă după mine ca un animal într-o pădure :

Bolșevicule, bolșevicule, bolșevicule... Bolșevicul dracului!

*

- Ți-e frică ?

- Mie ? Dar de ce ?

- Nu fă pe nebulul cu mine! Îți cunosc și mațele peștițe!

A rămas de ieri mahmur. Dar după beție, i se ascute mîntea.

- Sunt numai urechi, șefule! Vă ascult!

- Ți-e teamă de bolșevici!

- Nici nu i-am văzut!

- Pe dracu...

- Țta e focul tău! Că-ți ia pământul, averea...

- Căi de la bicicletă...

- N-am pământ, n-am avere. Sunt proletar."

Proletari din toate țările, uniți-vă!"

- Dar ai vrea să ai. Pofta de moșioară ți s-a lipit de suflet ca un timbru.

- Șefule, pe toate le știi!...

- Stai cuminte, băiete!... La noi nu va fi niciodată colhoz. În Rusia e pământ mult, n-au ce să facă cu el, stă înțelenit, nelucrat. La noi e prea puțin. Nici așa nu se ajunge la cât poate să lucreze fiecare familie și să trăiască din produse. Dacă vor fi niște schimbări, se vor petrece pe la orașe, cu fabricile și uzinele, cu băncile și comerțul. De pământ nu se vor atinge. A luat foc țara. Ce a fost la 1907, la marea răscoală, nu a fost nimic față de ce ar putea să fie. Țăranii, ar muri mai degrabă, până la unul, decât să moară de foame, pierzând pământul.

Nu-l contrazic. S-ar putea să aibă dreptate. Dar acolo de unde am plecat, eu nu mă mai întorc...

Și-ar mai fi o variantă, să știi, continuă domnul Stănescu. Femeia barosanului ăla provine dintr-o familie săracă. Dar un văr, sau un frate de-al ei, și-a luat lumea în cap și a ajuns muncitor la CFR. A fost unul din capii grevei de la Grivița. Azi e ceva mare pe la partidul lor. Se înțelege că te-ar lua sub aripa lui.

Acel Chivu Stoica a ajuns chiar președinte al țării. O păpușă manevrată. Care nu a rămas prea multă vreme cocoțată în vârful puterii. Spre norocul meu, n-a fost nevoie să mă

protejeze. Ar fi fost încă un motiv să trageți în bătrânul dinozaur!...

protejeze. Ar fi fost încă un motiv să trageți în bătrânul dinozaur!...

*

- Plângi pe ruine ?

- Plâng de prost !

- Nu, zău, chiar nu ești în apele tale ?

- Cum o să fiu ?

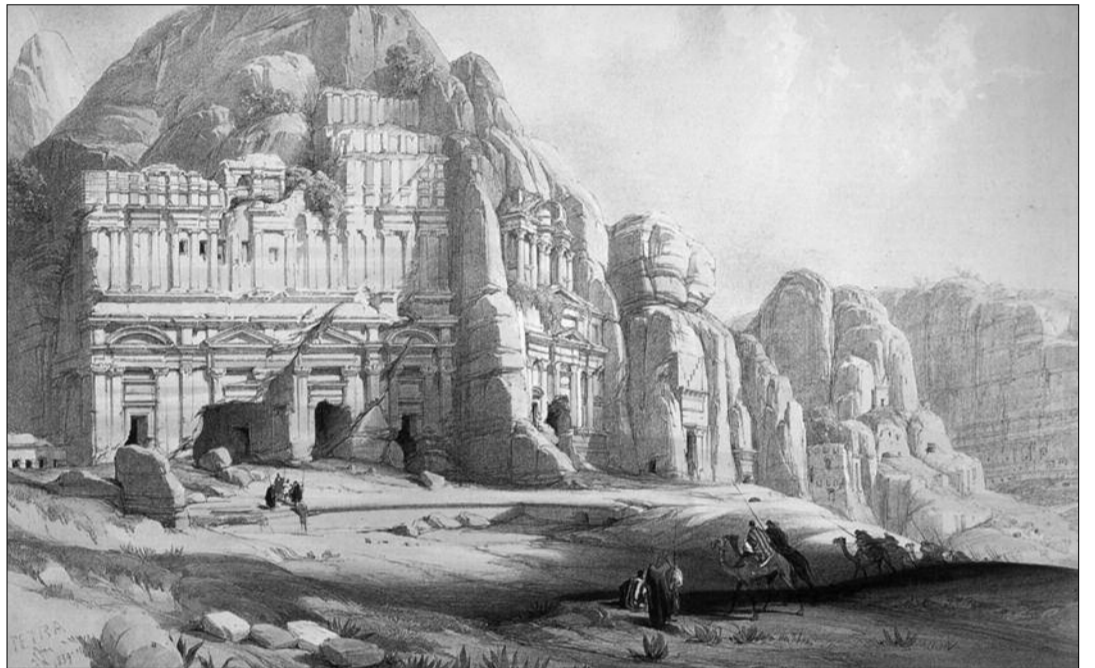
- Casa de nașteri. Mă simt aici ca la mine.

Parcă ar fi să mă întorc în cuibul în care am venit pe lume...

- Altă aventură?

- Altă tâmpenie!...

De câte ori mi se întâmplă câte ceva, mă întorc să mă spovedesc. Dar de data asta simt că fac explozie.

Hai, dă-i drumul! Descarcă-te de păcate!

Dar cine ești tu? Maica Domnului precurată și nevinovată?

Dacă vrei, taci! Dar nu te zburli la mine! Azi nu sunt de serviciu !

Prietena mea. M-a luat sub aripa ei. Mă ascultă, mă înțelege, mă ajută. Și nu e nici urâtă. Și e nemăritată. Poate chiar fecioară. De nu s-ar fi născut cu cinci- șase ani mai înaintea mea...

- Am fost în peștit!

- Și cum ai ieșit?

- Ca dracu'!

- Adică?

Moșioară, tractor, batoză, vite, o fată cam degenerată, chiabur, un unchi comunist protector, viitor încâlcit...

- Te-ai legat?

- Am scăpat!

- Slavă Domnului !... Să-ți fac o cafea?

- Tare! Sunt amețit!

Sorbim pe îndelete. A pus picior peste picior. Poala fustei ușor ridicată peste genunchi. Cum stă aplecată, sânii goi până la jumătate. Parcă pulsează. "Închide ochii, ochii fură!"... Sora mea mai mare. Aceasta este relația stabilită...

Trăim vremuri tulburi, frățioare ! Nu se știe dacă mâine nu ne vor pune bolșevicii piciorul pe grumaz.

- Și dacă nu?

- Dacă nu, cine suntem noi în lumea burgheză ? Tu, un agent de cultură a tutunului cu cântarul după tine, lătrat de toți câinii satului, înghețat toată ziua pe sub șoproane !

Eu, o biată moașă comunală care trebuie să convingă sâtencele să se crăcâneze pe masa ginecologică. Dar ele nu vin, fiindcă ar trebui să se spele. Și mor copiii la facere... Și să fac eu colesterol de ouă, ca să le las în pace, sau să mă mărit cu țarcovnicul de la biserică! Mai e și receptorul care încasează impozitele și-mi dă târcoale! Dar ăsta e și mai bețiv, și la fel de tâmpit. Și morarul, care parcă-ar vrea să mă macine...

Îmi vine să-i zic : " Mărită-te cu mine ! " Dar mi-o ia înainte.

Trebuie să evadăm, băiete ! Să ne salvăm ! Și nu există altă cale.ă

Eu, una, sunt sigură că voi intra la Medicină...

Sărutmâna, doamna doctor...

Dar tu ce ai de gând, frățioare ? Lași totul baltă pentru o batoză și un tractor ? Pentru o fată handicapată care să-ți facă niște copii demenți ?

Ți-am spus că am terminat.

Dar cât timp ai pierdut ? Câtă energie ai consumat ? De când nu ai mai deschis o carte?

Am să mă apuc din nou .

Să știi că e foarte greu când întrerupi. Dar totul e să fii hotărât. Și să vrei cu orice preț.

Te-ai obișnuit să te refugiezi în satisfacții chiar dăunătoare. Dar nimic nu-ți poate oferi o plăcere mai mare decât misterele științei.

Îmi desfășoară o planșă de anatomie. Corpul uman. Oasele. Venele. Organele. Inclusiv cele genitale...

Vezi rețeaua asta de vene, artere și vase capilare? De le-ai da cum metrul, știi cât ar măsura?

Zeci de kilometri! În ele pulsează viață... Creierul... O cocă moale și încrețită... Peste nouăzeci la sută apă... Dar coordonează totul, inima, ficatul, plămânii, rinichii, ochii, respirația, temperatura, iubirea, ura... Și glandele, o lume ... Vreau să pătrund aceste taine... Și când voi fi bine pregătită, am săcaut să aflu unde este sufletul. Spiritul vital. Și ce e cu moartea. De ce o fatalitate ? De ce trebuie să mori ? Uneori, chiar în pântecul mamei.

Uneori, chiar cu prima gură de aer. Copii. Tineri. Fără viitor. De ce ?

- Poate să aibă vreun înțeles, zic, dar nu-l știm noi! Eu, una, nu-l accept !

- Poți să faci ceva ?

- Am să încerc !...

Dar și mai absurd este faptul că oamenii se omoară unii pe alții! Războaie, revoluții, asasinat în masă sau izolate, pac-pac, unul câte unul, pistoale, grenade, mine, mitraliere, tunuri, aruncătoare de flăcări, bombe, avioane, rachete, submarine... Ucide, ucide, ucide...

Eroule... Omorătorule de oameni... Istoria te trece în anale. Țara îți este recunoscătoare!

Trage ! Ucide !...

- Asta e lumea, zic. Așa a fost ea făcută! Călătorim în aceeași barcă! Noi ca toți ! Ei ca noi!

- Nu vreau, nu vreau, nu vreau!

- A fost ceva în cafeaua aia? Înebunește lumea? Înebunim?

Se zbate ca legată-n fiare.

- Nu vreau!...

Îi astup gura. Își încolăcește brațele în jurul gâtului meu. Tremură.

Ce se întâmplă cu noi?

Acel Chivu Stoica a ajuns chiar președinte al țării. O păpușă manevrată. Care nu a rămas prea multă vreme cocoțată în vârful puterii. Spre norocul meu, n-a fost nevoie să mă protejeze. Ar fi fost încă un motiv să trageți în bătrânul dinozaur!...

proza